

Notat

Basisår på de tekniske erhvervsuddannelser

Baggrund – vi bør nytænke erhvervsuddannelserne

I dag bygger de tekniske erhvervsuddannelser på den grundlæggende antagelse, at de unge hurtigst muligt vil ud i en læreplads, og at virksomhederne gerne vil have dem som 15-16 årige. Alt tyder på, at den antagelse ikke holder længere, eftersom gennemsnitsalderen i dag er 21 år, når de unge starter på en erhvervsuddannelse. De unge er langt ældre, når de er parate til at vælge uddannelse og virksomhederne efterspørger lærlinge, som er mere modne og afklarede end dem, som kommer direkte fra folkeskolen.

Det er de færreste unge, der kommer direkte fra folkeskolen, som går 20 uger i grundforløb og så direkte i lære. I stedet tager de unge på en uddannelsesmæssig ekspedition, indtil de finder den uddannelse, hvor de har størst chance for at få en praktikplads samt faglig og personlig succes. En del virksomheder udtrykker utilfredshed med, at de ikke kan få kvalificerede ansøgere til deres ledige praktikpladser. De vil have elever/lærlinge, der er mere livsduelige, erhvervsparate og fagligt robuste. Derfor bør vi nytænke erhvervsuddannelserne og sætte mere fokus på at give de unge en grundlæggende ballast til at træffe valget af grund- og hovedforløb. Det kunne være i form af et basisår, som alle unge, der ønsker en erhvervsuddannelse, men er uafklarede eller ikke har en praktikplads, skal begynde på.

Formål med basisåret – lad de unge gennemføre med succes første gang

Basisåret skal i sammenhæng med grundforløb og hovedforløb genskabe uddannelserne som egentlige ungdomsuddannelser.

Basisåret skal bruges til at informere og guide de unge, så de kan vælge den uddannelsesvej, hvor de har bedst mulighed for succes både fagligt og i forhold til at få praktikplads. Samtidig skal det sikre eleverne nogle grundlæggende kompetencer, så de er klar til at møde erhvervslivets udfordringer.

Basisåret skal ligeledes danne basis for et attraktivt ungdomsmiljø, som i dag har stor betydning for de unges valg af ungdomsuddannelse og som også har stor dokumenteret effekt i forhold til fastholdelse og motivation. Med et samlet forløb over ét år, vil det være muligt i en hel anden grad at sætte fokus på trivsel og de sociale relationer.

Mangler den unge (boglige) kompetencer, vil basisåret kunne bruges til opkvalificering, så den unges boglige faglighed også matcher hans eller hendes uddannelsesønsker. Alternativt kan der ske en afklaring, så den unge reviderer sine ønsker til en mere realistisk uddannelse.

På basisåret skal den ressourcestærke elev kunne påbegynde sin EUX. Det vil tiltrække unge, der gerne vil arbejde praktisk men samtidig vil sikre sig mulighed for at læse videre senere hen i livet. Begge muligheder vil bidrage til at løfte erhvervsuddannelsernes image.

Fagligt indhold – der skal klæde de unge på til erhvervslivet og deres uddannelsesvalg

Basisåret skal ikke være en karruseltur mellem uddannelser eller en forlængelse af folkeskolen, men give en introduktion til forskellige fag. Derfor skal eleverne erhverve sig nogle grundlæggende erhvervskompetencer, som gør dem klar til fortsat uddannelse og det kommende arbejdsmarked. Det kan være innovation, iværksætteri, planlægning, teamsamarbejde, værdikædeforståelse, arbejdsfællesskab, tværfaglighed, økonomi, sprog, internationalisering, ledelse etc. Samtidig skal den unge gennem projekter lære en række grundlæggende håndværksmæssige kompetencer.

Sammenfattende skal der arbejdes med:

- Elevens valgkompetencer (afklarethed, motivation og vision)
- Elevens arbejdsmarkedsparathed (personlige/sociale/livsstiletskompetencer)
- Elevens faglige kompetencer (almene og fagfaglige)
- Elevens muligheder for højere faglige niveauer

Form og pædagogik – der adskiller sig fra folkeskole og gymnasium

Der skal være fokus på spændende og projektorienteret undervisning med kombination af teori og praksis, der udfordrer elevernes evner og potentialer samt hjælper til en afklaring af den enkeltes kompetencer og ønsker for valg af uddannelse. Det er afgørende, at erhvervsuddannelsen skal opleves som noget helt andet end folkeskole og gymnasium. Erhvervsuddannelsen skal være omdrejningspunktet for det moderne dannelsesbegreb om livsduelighed, erhvervsparathed og faglig styrke.

Der skal være en stor kobling mellem ”boglig opkvalificering” og ”det faglige indhold”. Når de unge kan se den praktiske anvendelse af teorien i sammenhæng med det håndværksmæssige, forløber opkvalificeringen bedre og langt hurtigere.

De grundlæggende kompetencer, der erhverves på basisåret, skal være de samme på alle skoler, men den enkelte skole kan forme sit basisforløb, så det lægger op til de uddannelser, skolen udbyder.

Undervejs skal den unge vejledes i forhold til de mange muligheder, der er i EUD. Vejledningen skal have fokus på at hjælpe den unge til at vælge en uddannelse, hvor den unge har gode muligheder for faglig succes og samtidig har gode muligheder for at finde en praktikplads.

Dele af undervisningen kan foregå i samarbejde med praktikcentret.

Varighed – som giver tryghed

Udgangspunktet er, at basisåret varer et skoleår, men der skal være mulighed for at overgå til grundforløb eller mesterlære undervejs, hvis den unge får en praktikplads. Skal erhvervsuddannelserne ligestilles med andre ungdomsuddannelser, skal uddannelsestiden være kendt. En fast varighed vil også sikre ordentlige klassesdannelse, bedre tilrettelagte læringsforløb og dermed bedre mulighed for at skabe et egentlig ungdomsuddannelsesmiljø. Der skal kun være ét årligt optag på basisåret som på de øvrige ungdomsuddannelser.

Finansiering – pengene er i systemet

Meget få unge går direkte fra folkeskole, over 20 ugers grundforløb, til et bestået hovedforløb. De starter i stedet på det ene grundforløb efter det andet og bruger dermed de samme taxameterkroner, som et basisår vil koste. En anden gruppe starter på en gymnasial uddannelse, som de enten falder fra eller gennemfører med et resultat, der udelukker en direkte fortsættelse på videregående uddannelse. Her ofres også mange taxameterkroner, som kunne bruges bedre i et målrettet basisforløb.

Sammenhæng med øvrige uddannelses tilbud

Forudsætningen for optagelse på basisåret er, at man er vurderet uddannelsesparat og er motiveret for at tage en erhvervsuddannelse. De unge, som har en praktikplads, kan vælge at starte direkte på grundforløbet eller vælge mesterlærevejen.

I forhold til flexuddannelsen tolkes de seneste udmeldinger fra MBU som, at målgruppen her er de unge som ikke umiddelbart skal på en erhvervsuddannelse, men skal have et erhvervsrettet tilbud der giver en jobkompetence inden for et mere afgrænset arbejdsområde. De er derfor ikke målgruppe for basisåret, da målet her er en umiddelbar overgang til grundforløb/hovedforløb.

I modsætning til 10. klasse er basisåret begyndelsen på en ungdomsuddannelse og ikke en afslutning på folkeskolen eller et overgangsforløb. Basisåret er målrettet det videre forløb mod en afsluttet erhvervsuddannelse og skal ses som en integreret del af uddannelsen, men basisåret har

fokus på de brede og almengyldige kompetencer og vejledning og afklaring. Selv hvis der sker en markant reform af 10. klasse og den gøres mere erhvervsrettet, vil det stadig være et overgangsforløb, hvor en del af eleverne også skal videre i gymnasiet. Det må ikke være en forudsætning for optagelse på basisår, at man har gennemført 10. klasse. Den elev, der er uddannelsesparat og ved, at vedkommende vil erhvervsuddannelsesvejen, bør starte direkte på basisåret.

Den unge optages på grundforløbet, når han eller hun har en praktikplads eller er færdig med basisåret. Grundforløbenes længde og indhold skal tilpasses, så de alene har fokus på den valgte uddannelse. Længden af grundforløbet afhænger af uddannelsen og kan variere mellem 10 og 38 uger.

Vejledning – en mere realistisk opgave

Med et velstruktureret basisår vil man kunne øge erhvervsuddannelsernes prestige, gøre det endelige valg mere gennemskueligt og sikre, at flere unge får en succesfuld oplevelse i første forsøg. Samtidig vil det lette vejledningen, da overgangsvejledningen fra folkeskolen alene skal vejlede mod basisåret.